

ШКІЛЬНА ПРОГРАМА

Тарас Шевченко

ДУМИ МОЇ, ДУМИ

Тарас Шевченко

Думи мої, думи

Поезії Тараса Шевченка «Три шляхи», «Думи мої, думи», «Мені однаково», «Минають дні, минають ночі» – це медитативні ліричні роздуми над власною нещасливою долею та над долею України. У цих творах найкраще відображено індивідуальний стиль Тараса Шевченка. Рідна земля – найбільший біль для поета: «Та не однаково мені, / Як Україну злії люди / Присплять, лукаві...». Немає нічого гіршого, аніж туга на чужині за милими серцю місцями – такий лейтмотив поезій Тараса Шевченка.

Содержание

Три шляхи	0005
Думи мої, думи	0007
Мені однаково	0012
Минають дні, минають ночі	0013
Біографія	0015

Тарас Шевченко
ДУМИ МОЇ, ДУМИ

Три шляхи

Ой три шляхи широкії
Докупи зійшлися.
На чужину з України
Брати розійшлися.
Покинули стару матір.
Той жінку покинув,
А той – сестру, а найменший —
Молоду дівчину.
Посадила стара мати
Три ясени в полі,
А невістка посадила
Високу тополю.
Три явори посадила
Сестра при долині...
А дівчина заручена —
Червону калину.
Не прийнялись три ясени,
Тополя всихала;
Повсихали три явори,
Калина зов'яла.
Не вертаються три брати,
Плаче стара мати,
Плаче жінка з діточками
В потопленій хаті.
Сестра плаче, йде шукати
Братів на чужину...

*А дівчину заручену
Кладуть в домовину.
Не вертаються три брати,
По світу блукають,
А три шляхи широкії
Терном заростають.*

Думи мої, думи

Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами!
Нащо стали на папері
Сумними рядами?...
Чом вас вітер не розвіяв
В степу, як пилину?
Чом вас лихо не приспало,
Як свою дитину?...
Бо вас лихо на світ на сміх поро-
дило,
Поливали сльози... чом не затопи-
ли,
Не винесли в море, не розмили в
полі?
Не питали б люде, що в мене бо-
лить,
Не питали б, за що проклинаю до-
лю,
Чого нуджу світом? «Нічого ро-
бить», —
Не сказали б на сміх...

Квіти мої, діти!
Нащо ж вас кохав я, нащо догля-
дав?
Чи заплаче серце одно на всім сві-

ті,
Як я з вами плакав?... Може, і вга-
дав...

Може, знайдеться дівоче
Серце, карі очі,
Що заплачуть на сі думи, —
Я більше не хочу.
Одну сльозу з очей карих —
І пан над панами!
Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами!

За карії оченята,
За чорнії брови
Серце рвалося, сміялось,
Виливало мову,
Виливало, як уміло,
За темнії ночі,
За вишневий сад зелений,
За ласки дівочі...
За степи та за могили,
Що на Україні,
Серце мліло, не хотіло
Співать на чужині...
Не хотілось в снігу, в лісі,
Козацьку громаду
З булавами, з бунчугами
Збирать на пораду.

Нехай душі козацькїї
В Україні витають —
Там широко, там весело
Од краю до краю...
Як та воля, що минулась,
Дніпр широкий – море,
Степ і степ, ревуть пороги,
І могили – гори, —
Там родилась, гарцювала
Козацькая воля;
Там шляхтою, татарами
Засідала поле,
Засівала трупом поле,
Поки не остило...
Лягла спочить... А тим часом
Виросла могила,
А над нею орел чорний
Сторожем літає,
І про неї добрим людям
Кобзарі співають,
Все співають, як діялось,
Сліпі небораки, —
Бо дотепні... А я... а я
Тільки вмю плакати,
Тільки сльози за Україну...
А слова – немає...
А за лихо... Та цур йому!
Хто його не знає!

А надто той, що дивиться
На людей душою, —
Пекло йому на сім світі,
А на тім...

Журбою

Не накличу собі долі,
Коли так не маю.

Нехай злидні живуть три дні
Я їх заховаяю,

Заховаю змію люту

Коло свого серця,
Щоб вороги не бачили,

Як лихо сміється...

Нехай думка, як той ворон,
Літає та кричить,

А серденько соловейком

Щебече та плаче

Нишком – люди не побачать,
То й не засміються...

Не втирайте ж мої сльози,

Нехай собі ллються,

Чуже поле поливають

Щодня і щоночі,

Поки, поки... не засиплють

Чужим піском очі...

Отаке-то... А що робить?

Журба не pomoже.

Хто ж сироті завидує —

Карай того, боже!

*Думи мої, думи мої,
Квіти мої, діти!
Виростав вас, доглядав вас, —
Де ж мені вас діти?
В Україну ідіть, діти!
В нашу Україну,
Попідтинню, сиротами,*

*А я – тут загину.
Там знайдете щире серце
І слово ласкаве,
Там знайдете щирю правду,
А ще, може, й славу...*

*Привітай же, моя ненько,
Моя Україно,
Моїх діток нерозумних,
Як свою дитину.*

Мені однаково

*Мені однаково, чи буду
Я жити в Україні, чи ні.
Чи хто згадає, чи забуде
Мене в снігу на чужині —
Однаковісінько мені.
В неволі виріс між чужими,
І, неоплаканий своїми,
В неволі, плачучи, умру,
І все з собою заберу —
Малого сліду не покину
На нашій славній Україні,
На нашій – не своїй землі.
І не пом'яне батько з сином,
Не скаже синові: – Молись.
Молися, сину: за Вкраїну
Його замучили колісь. —
Мені однаково, чи буде
Той син молитися, чи ні...
Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять, лукаві, і в огні
Її, окраденую, збудять...
Ох, не однаково мені.*

Минають дні, минають ночі

*Минають дні, минають ночі,
Минає літо; шелестить
Пожовкле листя; гаснуть очі,
Заснули думи, серце спить,
І все заснуло. І не знаю,
Чи я живу, чи доживаю,
Чи так по світу волочусь,
Бо вже не плачу й не сміюсь...*

*Доле, де ти? Доле, де ти?
Нема ніякої?
Коли доброї жаль, боже,
То дай злої, злої!
Не дай спати ходячому,
Серцем замирати
І гнилою колодою
По світу валятись.
А дай жити, серцем жити
І людей любити,
А коли ні... то проклинають
І світ запалити!
Страшно впасти у кайдани,
Умирати в неволі,
А ще гірше – спати, спати
І спати на волі —
І заснути навік-віки,*

І сліду не кинуть
Ніякого: однаково —
Чи жив, чи загинув!
Доле, де ти? Доле, де ти?
Нема ніякої!
Коли доброї жаль, боже,
То дай злої! Злої!

Біографія

Тарас Шевченко (1814–1861)

Великий український письменник, художник, мислитель. Народився 9 березня 1814 р. у селі Моринці нинішнього Звенигородського району Черкаської обл. у родині селян-кріпаків. Життєпис Тараса Шевченка – це складний і праведний шлях генія. Сирітство, навчання у дяка, найми – тернистий початок. Його талант живописця помітили видатні митці Карл Брюллов та Василь Жуковський, які викупили поета з кріпацтва. Далі – літературна діяльність, гостро-правдиві твори, участь у Кирило-Мефодіївському товаристві, арешти і заслання. Тарас Шевченко залишив після себе велику літературну спадщину, що становить класичні зразки громадянської, філософської та пейзажної лірики. Помер Тарас Шевченко 10 березня 1861 р. і спочатку був похований у Петербурзі, та згодом його домовину, згідно із Заповітом, було перевезено в Україну й перепоховано на Чернечій горі біля міста Канів на Черкащині.

All rights reserved. This book or any portion thereof may not be reproduced or used in any manner whatsoever without the express written permission of the publisher except for the use of brief quotations in a book review.

**Strelbytskyy Multimedia
Publishing**

Saksaganskogo str., 58, office 8
Kiev, Ukraine, 01033

tel. +38044 331-06-20
e-mail: dmytro.strelb@gmail.com

Всі права застережені. Ця книга або будь-яка її частина не може бути відтворена або використана якимось іншим чином без письмового дозволу видавця, за винятком використання цитат із книг або іншого способу, передбаченого законодавством.

**«Мультимедійне видавництво
Стрельбицького»**

вул. Саксаганського, 58, оф. 8
Київ, Україна, 01033

тел. +38044 331-06-20
e-mail: dmytro.strelb@gmail.com

**Електронна книга видана мультимедійним видавництвом
«Мультимедійним видавництвом Стрельбицького»**

З нашими виданнями електронних книг та аудіокниг ви можете ознайомитися на сайтах:
www.strelbooks.com www.audio-book.com.ua

Бажаємо приємного читання!

Свої зауваження та пропозиції спрямовуйте на e-mail: dmytro.strelb@gmail.com

Ця книга охороняється авторським правом

Copyright © 2015

«Мультимедійне видавництво Стрельбицького»

A 9